

Förr och nu

*Ritamäki brukar kallas "Finnskogens pärla",
och det är vi i Lekvattnet sena med att hålla med om.
Samtidigt får vi medge att Finnskogen har många pärlor,
både i Sverige och Norge.*

**Sune Soran Lekemark.
Finnskogsmagasinet 2020.**

De första bosättarna

Ritamäki är inte någon av de äldsta bosättningar på Finnskogen. Vi vet att bebyggelse fanns under tidigt 1800-tal, men det är inte omöjligt att det lilla torpet anlade i slutet av 1700-talet. De första byggnaderna låg några hundra meter norr om de nuvarande.

Den förste som bodde på på Ritamäki var Jan Olsson Uotinen(1766-1850). Han var född i Östmark och gift med Gertrud Persdotter Liukkoinen (1771-1826) från [Kronhalla](#) i Lekvattnet. De fick åtta barn.

Ett grymt öde

År 1857 utbröt en epidemi i form av dysenteri, även kallad rödsot. Detta drabbade bland andra familjen på Ritamäki. Mellan den 17 och 24 augusti avled de fyra barnen och den 12 september även hustrun Annicka. Olof klarade sig, men det var självfallet ett hårt slag för honom att mista hela sin familj. Trots allt beslöt han sig att livet måste gå vidare, men ensam kunde han inte klara sig på torpet.

Det dröjde inte länge förrän Olof fick en ny hustru, den 22 år yngre Kajsa Olofsdotter (1834-1868). De fick 4 barn, varav tre gavs samma namn so de avlidna barnen. Tre av barnen flyttade till Norge. kvar på Ritamäki bla Jan Olsson Uotinen(1859-1908) som i sitt äktenskap med Sofia Jonsdotter(1850-1905) fick sex barn, varav fyra stannade på gården.

De sista boende på Ritamäki

De kvarvarande syskonen Jansson; Johan, Signe, Beda och Henning blev den sista generationen på Ritamäki och de brukade gården tillsammans under många år.

Henning Jansson (1893-1981) som var den yngste av dem, gifte sig 1929 med Maria Johansson från [Rävtorp](#) i Lekvattnet, men då Maria avled våren 1932 återvände Henning till Ritamäki.

Vardagslivet på Ritamäki var strävsamt på många sätt. De fanns ingen väg fram till gården, inge vatten eller avlopp och ingen el. Värme fick man från Rökugnen. Man livnärde sig på åkerbruk, boskapsskötsel(de hade kor och får), skogsarbete och kanske lite jakt. Jordbruksredskap fanns på gården och man fick låna häst och körkarl av grannarna på [Kissalamp](#).

Åren gick och det blev allt svårare för syskonen att klara sig. Signe vistades alltmer på vårdhem och Johan som i sina krafts dagar varit en väldig arbetskarl, avled våren 1964. De var nu bara Henning och Beda kvar. Det året flyttade också de närmaste grannarna från [Kissalamp](#) och [Svartbäcken](#) och man hade således inga grannar längre. De gjorde att man tvingades lämna Ritamäki. Det var ett svårt beslut att flytta från gården där man bott i hela sitt liv.

Vid avskedet som ägde rum i oktober 1964 fanns många församlade på Ritamäki. Det hade väckt stor uppmärksamhet att man nu lämnade den sist levande finngården i Värmland. Pressen var representerad, man intervjuade och fotograferade, och då var det noga att de kära korna Kulta och Sala var med, för de var nästan som familjemedlemmar. Kulta var skällkon och hennes skälla skänktes till en god vän till familjen, men genom en lycklig omständighet kom den tillbaka till Ritamäki efter mer än 40 år.

Henning och Beda flyttade till vårdhem i Torsby. Beda avled 1965. Henning tycks ha funnit sig till rätta i Torsby, men han besökte ofta Ritamäki sommartid. Henning levde ända till 1981.

Lekvattnets hembygdsförening

Efter att Henning och Beda lämnade Ritamäki, överläts gården till Lekvattnets hembygdsförening. Det var en storslagen gåva till föreningen., men också ett stort ansvar. Syftet var naturligtvis att göra det möjligt att bevara Ritamäki som

ett minnesmärke från den skogsfinska kulturen.

Gården består av sju byggnader, större och mindre som kräver kontinuerligt underhåll. Åtskilliga renoveringar har gjorts under åren, i första hand takbyten men även byte av syllstockar. Föreningen egna resurser har inte räckt till allt, men genom att Ritamäki är klassat som byggnadsminne, och omgivningen som naturreservat, har statligt stöd gjort de genomförbart.

Slåtter

För att hålla markerna öppna och för att bevara den ursprungliga floran i största möjliga utsträckning genomförs slåtter varje år, som i regel i slutet av juli. Flera sällsynta växter som är beroende av årlig slåtter finns fortfarande kvar, som till exempel fältgentiana. En lördag i slutet av juli samlas slåtterfolket med liar och räfsor och avverkar så mycket som man orkar i det område som ligger närmast byggnaderna. Slåtterfolket bjuds alltid på [motti och fläsk](#) efter väl förrättat värv.

Besökare på Ritamäki

Under sommaren i regel från juni till augusti, är Ritamäki öppet för besökare. Antalet gäster har ökat under årens lopp bland annat med stöd av vandringslederna Finnskogsleden och [7-torpsleden](#) som passerar platsen. Lederna är livligt frekventerade av vandrare främst från Norge och Sverige, men numera även av besökare från alla delar av Värden, som till exempel från Tyskland och Mexiko.

På Ritamäki råder lugn och ro, här finns inga bilar eller annat som stör, här kan man koppla av från vardagens stress. Detta uppskattas av många av besökarna. Ibland kan det bli lite livligare som när det kommer en eller flera skolklasser på besök. Barnen är ofta livliga och nyfikna precis som det ska vara, och då hör man deras glada röster.

Aktiviteter

Utöver det dagliga öppethållandet under sommaren med servering av våfflor, kaffe med mera, händer mycket annat, alalt efter besökarnas önskemål. Så här har det förekommit bröllop, barndop, gudstjänst med mera. Gudstjänst planeras också för sommaren 2020. [För några år sedan uppmärksammades](#) att det var 50 år sedan Ritamäki lämnades som fast boplats. Då var det musik och sång och en

tillbakablick över vad som varit.

Besök Ritämäki

Gården ligger ca 12 km nordväst från Lekvattnets centrum, den sista kilometern i form av en promenad. Alla besökare är välkomna, större grupper kan erbjuda information och visning av gården efter överenskommelse. Enklaste kontaktvägen till Lekvattnets hembygdsförening är via hembygdsforeningen@lekvattnet.se.

Se också <http://lekvattnet.se/foreningar>

Välkommen till Finnskogens pärla!